

Szczepan Czarnecki

Republika Czeska: pomoc i solidarność z Ukrainą

Atak Federacji Rosyjskiej na Ukrainę oraz uznanie przez Rosję niepodległości separatystycznych republik na Donbasie zajęły priorytetowe miejsce w debacie publicznej w Republice Czeskiej. W odpowiedzi na rosyjską agresję, w akcie solidarności rząd Republiki Czeskiej zadeklarował pełną solidarność z Ukrainą, oferując również szereg środków pomocowych. Republika Czeska dostarcza Ukrainie broń i amunicję, środki medyczne oraz świadczy pomoc humanitarną. Agresja ze strony Rosji została zanegowana zarówno przez rząd, partie opozycyjne oraz prezydenta Republiki Czeskiej – Miloša Zemana, który jeszcze na początku miesiąca bagatelizował działania Rosji. Polityczne wsparcie dla Ukrainy, uzupełniam zakrojona na szeroką skalę mobilizacja społeczna, której towarzyszą obawy obywateli dotyczące eskalacji konfliktu i zagrożenia dla bezpieczeństwa Czech.

Szybka interwencja władz czeskich. Reakcja rządu Republiki Czeskiej wobec konfliktu rosyjsko-ukraińskiego, nastąpiła jeszcze przed rozpoczęciem agresji Federacji Rosyjskiej na Ukrainę. Już z początkiem lutego bieżącego roku, możliwe użycie siły przez Rosję, zostało przez stronę czeską uznane za nieakceptowalne, zaś w odpowiedzi na wskazane przez stronę ukraińską potrzeby, rząd Republiki Czeskiej zadeklarował przekazanie Ukrainie pocisków artyleryjskich i środków medycznych (zob. [„Komentarze IEŚ”, nr 521](#)). Rozwój konfliktu wyrażony agresją Rosji na Ukrainę, skutkowało zwiększoną mobilizacją ze strony Czech. W niedzielę 27 lutego br., Republika Czeska przekazała Ukrainie broń, w postaci 30 tys. pistoletów, 7 tys. karabinów szturmowych, 3 tys. karabinów maszynowych, kilkudziesięciu karabinów snajperskich oraz około miliona pocisków. Według informacji wojskowych pociąg ze wskazaną pomocą dotarł na Ukrainę i został rozładowany w miejscu docelowym w godzinach południowych tego samego dnia.

Dalsze środki pomocowe. Podczas nadzwyczajnego posiedzenia rządu, 27 lutego, gabinet Petra Fiali (ODS) zatwierdził kolejną dostawę broni i sprzętu wojskowego dla Ukrainy o wartości 400 mln CZK. Premier Republiki Czeskiej zapowiedział, że Czechy są w stanie przewieźć materiał na Ukrainę w ciągu kilku godzin. Ponadto, dzień wcześniej, ministerstwo przemysłu i handlu przygotowało zakup i transport setek ton paliwa na Ukrainę, o czym poinformował minister przemysłu i handlu Jozef Síkela (STAN). Ze względu na bezpieczeństwo dostaw, w odniesieniu do działalności rosyjskich służb specjalnych, ministerstwo nie opublikowało szczegółów dotyczących transportu przekazywanych środków. Deklarację dotyczącą przekazania broni Ukrainie, złożyło również ministerstwo spraw wewnętrznych Republiki Czeskiej. Minister spraw wewnętrznych Vit Rakušan (STAN) oświadczył, że ewentualny odbiór broni która będzie nadawała się do użytku na Ukrainie z magazynów to kwestia kilku dni.

Transfer wojsk NATO. W piątek 25 lutego, rząd Republiki Czeskiej zatwierdził możliwość transferu wojsk z innych państw NATO przez terytorium państwa oraz zapewnił świadczenie niezbędnych usług logistycznych. Równocześnie, po nadzwyczajnym posiedzeniu rządu z 25 lutego br., minister obrony Jana Černochová (ODS) zadeklarowała gotowość mobilizacji czeskich sił szybkiego reagowania. Czeska armia może wysłać 580 żołnierzy (400 żołnierzy z Brygady Szybkiego Reagowania i 180 specjalistów chemicznych) wchodzących w skład sił szybkiego reagowania w dowolne miejsce na terytorium NATO.

Poparcie dla rosyjskiej agresji przestępstwem. W niedzielę 27 lutego, prokurator generalny (czes. nejvyšší státní zástupce) Igor Stříž, powiedział, że publiczne oświadczenia w przestrzeni publicznej, w tym w mediach społecznościowych, aprobujące atak Rosji na Ukrainę lub wyrażające poparcie dla przywództwa Rosji można obecnie uznać za przestępstwo, za które grozi kara do trzech lat więzienia. Równocześnie Prokuratura Generalna zaapelowała do wszystkich, aby w tych trudnych czasach nie uciekali się do publicznych wystąpień

przekraczających ustalone ograniczenia konstytucyjne i prawne. Policja poinformowała, że wspólnie z prokuraturą podobne wystąpienia na zgromadzeniach publicznych i w cyberprzestrzeni będą dokładnie analizowane pod kątem zgodności z faktami wspomnianych przestępstw. Już w sobotę 26 lutego br. policja zatrzymała przed ambasadą rosyjską dwie osoby, podejrzane o popełnienie przestępstwa negowania, aprobowania lub usprawiedliwiania ludobójstwa. Obie zatrzymane osoby należą do grupy działaczy prorosyjskich.

Wparcie opozycji. Podjęte przez koalicyjny rząd Petra Fiali działania wsparła także opozycja parlamentarna, a także sceptyczny dotychczas wobec możliwej agresji Rosji na Ukrainę, prezydent Miloš Zeman. Pełniący funkcję ministra finansów w latach 2017-2021 Alena Schillerová, podkreśliła jednoznaczne poparcie dla działań rządu przez opozycyjną partię ANO, dodając że Czechy są szczególnie wrażliwe wobec sytuacji, ze względu na własne doświadczenia. Stanowisko rządu poparł również były premier Andrej Babiš (ANO). Działania Rosji potępiło także drugie opozycyjne ugrupowanie – SPD Tomia Okamury, znane z dotychczasowej populistycznej retoryki oraz nierzadko prorosyjskiego stanowiska. W czwartek 24 lutego Izba niższa parlamentu potępiła działania militarne Rosji przeciwko Ukrainie uznając ją jako barbarzyńską, niewybaczalną i niesprowokowaną agresję, która zagraża fundamentom architektury bezpieczeństwa w Europie. W rezolucji przyjętej na nadzwyczajnym posiedzeniu parlamentu, 166 obecnych deputowanych, poparło integralność terytorialną i suwerenność Ukrainy w jej granicach uznanych przez społeczność międzynarodową. Izba wezwała też Rosję do natychmiastowego zaprzestania agresji militarnej i wycofania wojsk z terytorium Ukrainy.

Finalnie agresję Rosji na Ukrainę potępił także prezydent Republiki Czeskiej – Miloš Zeman, który podkreślił, że Rosja popełnia zbrodnię przeciwko pokojowi, a jej atak na Ukrainę musi być konsekwentnie potępiany. Prezydent wskazał, że potrzebne są silne sankcje wobec Rosji, wskazując m.in. na potrzebę wyłączenia Rosji z systemu SWIFT.

Pomoc humanitarna i mobilizacja społeczna. Oprócz pomocy wojskowej, na szeroką skalę, prowadzone są także działania na rzecz wsparcia materialnego i logistycznego dla ludności cywilnej. Republika Czeska dostarczy 300 mln CZK dla Ukraińców, którzy muszą opuścić swoje domy. Rząd uruchomił też drugi z czterech etapów planowanego planu pomocy uchodźcom z Ukrainy, gwarantując obecnie 5 tys. miejsc noclegowych dla uchodźców z Ukrainy. We wszystkich regionach powstają także centra pomocy dla uchodźców, które będą pomagać Ukraińcom przybywającym do Czech. Centra te mają na celu organizowanie zakwaterowania, logistyki, pomocy humanitarnej i transportu. Powołano także Narodowe Centrum Pomocy dla Ukrainy, w skład którego wejdą strażacy, policjanci i osoby odpowiedzialne za kwaterunek. Premier Petr Fiala wezwał obywateli państwa do udzielania pomocy za pośrednictwem organizacji non-profit. Wśród najaktywniejszych wymienić można m.in. organizacje Nadace Via, Charita ČR, ADRA, Post Bellum, UNICEF, Organizace pro pomoc uprchlíkům, Český červený kříž czy Člověk v tísni.

Widoczne jest również znaczące zaangażowanie społeczeństwa obywatelskiego w sytuację na Ukrainie. Organizuje się szereg zbiórek darów i różne formy pomocy bezpośredniej uchodźcom. Na portalu Darujme.cz na dzień 27 lutego, zebrano ponad 100 mln CZK na rzecz pomocy Ukrainie. Równocześnie, w czeskich miastach odbywają się liczne antywojenne manifesty. W największym dotychczas proteście przeciwko rosyjskiej inwazji na Ukrainę, który odbył się 27 lutego w Pradze, uczestniczyło ok. 60 tys. osób. Demonstracja została zorganizowana przez organizację Milion chviliek pro demokracii. Na scenie zabrali głos ambasador Ukrainy Jewhen Perebyjnis i premier Czech Petr Fiala.

Podsumowanie. Stanowisko rządu Republiki Czeskiej wobec konfliktu rosyjsko-ukraińskiego wpisuje się w długotrwałą narrację wszystkich rządowych ugrupowań koalicyjnych, sceptycznych wobec Federacji Rosyjskiej. Działania, które rząd Republiki Czeskiej podejmuje na rzecz Ukrainy, podkreślają, że bezpieczeństwo państwa jest w znacznym stopniu związane ze stabilnością w Europie Wschodniej. Równocześnie, rosyjska agresja na Ukrainę rodzi w Republice Czeskiej szereg obaw. Według analiz agencji badań opinii publicznej STEM/MARK, aż 75% badanych uważa, że Rosja mogłaby najechać po Ukrainie także inne państwa. Zdecydowana większość respondentów uważa, że wojna na Ukrainie jest również zagrożeniem dla Europy Wschodniej. Ok. 60% uczestników uważa następnie rosyjski atak na suwerenne państwo za ryzyko dla Czech.

Koncentracja na kwestiach wschodnich i pro-ukraiński kierunek polityki Czech, prezentuje Republikę Czeską jako ważnego partnera oraz znaczącego sojusznika Polski w regionie w kwestii polityki wschodniej. Rząd Republiki Czeskiej wyraża silne poparcie polityczne dla Ukrainy i popiera jej starania o członkostwo w Unii Europejskiej. Równocześnie, aprobata ze strony opozycji jak i ostateczne, wymuszone poparcie Miloša Zemana dla działań gabinetu Petra Fiali umacniają polityczną pozycję nowego gabinetu oraz jej proeuropejskiego kierunku realizowanej polityki.